

LLEÓ TOLSTOI

CONTES

SEGONA SERIE

TRADUCCIÓ DE J. CASAS-CARBÓ

BARCELONA

BIBLIOTECA POPULAR DE «L'AVENÇ»

1903

EL VESTIT NOU DEL TZAR

Hi havia un tzar que li agradaven molt els vestits sumptuosos i no pensava sinó en empolainar-se tant bé com podia.

Un dia se li van presentar dos sastres i li van dir:

—Nosaltres podem fer-te un vestit tant bonic que mai n'ha posseït ningú cap d'igual; solament que aquell qui es ximple o qui no està a l'altura de les seves funcions no pot distingir aquest vestit que nosaltres farem. Aquell qui es intelligent el veurà perfectament, mentre que aquell qui es ximple restarà al costat sense veure-l.

El tzar se va alegrar d'aquesta proposició dels sastres, i va encomanar el vestit.

Fou entregada als sastres una peça de drap pera treballar, i sels va donar vellut, seda, or, en fi, tot lo que cal pera fer un vestit.

Varen passar vuit dies; el tzar va enviar el seu ministre pera informar-se si l vestit nou estava llest.

El ministre va arribar i va demanar el vestit an els sastres, els quals li respongueren que ja estava llest, tot designant-li un lloc buid.

El ministre, sabent que aquell qui era ximple i indigne del seu empleu no podia veure l vestit, va fer veure que l veia, i els va felicitar.

El tzar se va fer portar el vestit. Li van dur i se li va signar un lloc buid.

El tzar va fer veure també que veia l vestit nou; se va llevar el que portava i va ordenar que li posessin aquell vestit tant ric.

Quan el tzar va sortir a passeig per la ciutat, tot-hom veia que l subirà no duia vestit, però ningú gosava dir-ho, sabent que solament els ximpls estaven privats de veu-

re l vestit nou. I cascú s pensava que ell no l veia, però que ls altres, més afortunats, podien veure-l.

Així s passejava l tzar per tota la ciutat, i tots els seus subdits admiraven el seu vestit nou.

Tot d'un cop, un innocent va veure l tzar i va dir:

—Mireu! El tzar se passeja despullat per la ciutat.

I el tzar se va tot sofocar, i tothom va comprendre que realment no duia vestit.

TRES AMICS

UN home tenia tres amics: els seus diners, la seva dona i les seves bones obres. Estant a punt de morir, els va enviar a cercar tots tres pera despedir-sen.

An el primer que se li va presentar li va dir:

— Adéu, amic meu: jo m moro!

L'amic li va respondre:

— Adéu. Quan seras mort, faré cremar un ciri pera l repòs de la teva ànima.

Hi va anar el segon, sen va despedir i li va prometre que l'acompanyaria fins al sepulcre.

Per ultim, va arribar el tercer.

— Jo m moro! — li va dir el moribon. — Adéu!

—No m diguis pas adéu,—li va respondre l'amic,—que jo no m separaré pas de tu: si tu vius, jo viuré; si t mors, te seguiré!

L'home s va morir: els diners li varen donar un ciri; la seva dona l va acompanyar fins al sepulcre, i les seves bones obres el varen seguir en vida i en mort.

D'ON VE L MAL

UN ermità vivia a la forest, sense tenir por de les besties feres. L'ermità i les besties feres conversaven ensèmit i se comprenien.

Un dia l'ermità s'estava ajegut assota d'un arbre; allà mateix s'havien reunit, pera passar-hi la nit, un corb, un colom, un cervo i un serpent. Aquests se van posar dissertar sobre l'origen del mal en el món.

El corb deia:

—El mal ve de la fam. Quan tu menges per la gana que tens, enfilat adalt d'una branca i graulejant, tot te sembla rialler, bo i alegre; però estiga-t dos dies no més en dejú, i no tindras ni esma pera mirar la na-

tura; te sents neguitós, no estas bé enlloc, no tens ni un moment de repòs; que set presenta al davant un bocí de carn, pitjor encara, t'hi tires a sobre sense reflexionar. No hi fa res que t donguin bastonades i que t tirin pedres; encara que t'empaitin els goços o ls llops, que es cas de deixar anar el bocí. La fam ne mata així molts dels nostres! Tot el mal ve de la fam.

El colom deia:

—Per mi, el mal no ve pas de la fam: tot el mal ve de l'amor. Si visquessim isolats no hauriem de patir tant: al menys forem sols a patir; mentre que vivim sempre per parelles; i tu estimes tant la teva companya, que ja no tens repòs. No penses sinó en ella: «Ha menjat? Està ben abrigada?» I quan s'allunya un poc de tu, allavors te trobes perdut; no pots treure del pensament l'idea de que l'esparver se l'ha emportada, o que ls homes l'han agafada. I et poses a buscar-la, i caus tu mateix en pena, sia a les urpes d'un esparver, sia en les malles d'una xarxa. I si ta companya es perduda, ja no menges, ja no beus, ja no fas sinó buscar i plorar... En moren molts així entre nosal-

tres! Tot el mal ve, no de la gana, sinó de l'amor.

El serpent deia:

—No; el mal no ve ni de la gana, ni de l'amor, sinó de la dolenteria. Si visquessim tranquils, si no ns busquessim neguit, allavors tot aniria bé; mentre que si una cosa s fa contra l teu gust, t'alteres, i tot te fa perdre l cap; no penses sinó en descarregar la rabia sobre algú; i allavors, com afollat, no fas sinó xiular i cargolar-te, i veure si pots mossegar algú. I no tens pietat de ningú; mossegaries ton pare i ta mare; i el teu furor acaba per perdre-t. Tot el mal ve de la dolenteria.

El cervo deia:

—No, no es ni de la dolenteria, ni de l'amor, ni de la gana que ve tot el mal, sinó de la por. Si un pogués no tenir por, tot aniria bé. Tenim els peus lleugers quan correm, i som vigorosos. D'un animal petit ens en podem defensar a cop de banyes; un de gros, podem fugir-lo; però no podem deixar de tenir por. Que se sent cruixir una branca en el bosc, que s bellugui una fulla, i et poses a tremolar tot seguit de por; el cor te

comença a fer trip-trap, com si t'anés a saltar del pit; i te poses a volar com una fletxa. Altres vegades es una llebre que passa, un auell que fa anar les ales, o un branquilló que cau; te veus ja perseguit per una bestia fera, i precisament lo que fas es córrer cap al perill. Tantost, per evitar un goç, caus sobre d'un caçador, tantost, pres de por, corres sense saber on, fas un salt, i vas de tomballons per una timba on trobes la mort. No dorms més que amb un ull, sempre alerta, sempre espantat. No hi ha tranquil·litat: tot el mal ve de la por.

Allavors l'ermità diu:

No es ni de la fam, ni de l'amor, ni de la dolenteria, ni de la por que vénen totes les nostres desgracies: es de la nostra propria natura que ve'l mal, car es ella qui engendra la fam, i l'amor, i la dolenteria, i la por.

Val més donar l'exemple que no pas manar

UN monjo vell preguntava a l'arcabisbe si devia manar als seus germans que vivien amb ell en comunitat.

—No,—li va respondre l'arcabisbe Pic-nèn,—això no: predica am l'exemple; ells ho veuran i obeiran sense dir-los res.

—Es que ells mateixos desitgen que, com a més vell que só, els mani.

—No t'ho aconsello pas,—va fer l'arcabisbe;—sigues pera ells l'exemple i no l dictador, tot irà bé, tot serà puntualment executat, i, malgrat tots els obstacles, ningú s queixarà.

Les riqueses que Déu dóna a l'home

UN home malcontent de la seva sort se queixava de Déu.

— El bon Déu, — deia, — envia riqueses als altres, i a mi no m dóna res! Com puc anar endavant, no posseint res?

Un vell va sentir aquestes paraules i li va dir:

— No ets pas tant pobre com te penses. No t'ha donat Déu la juvenesa i la salut?

— No dic pas que no, i puc estar ben orgullós de la meua força i de la meua juvenesa.

El vell va agafar allavors la mà dreta de l'home i li va preguntar:

— Voldries deixar-te tallar aquesta mà per mil rubles?

— No; això sí que no ho voldria pas!

— I la mà esquerra?

— Aquesta tampoc!

— I t'aconsolaries de tornar cego per deu mil rubles?

— Déu men reguard! No voldria perdre un ull, per més diners que m donessin!

— Veus, — va afegir el vell, — quines riqueses te dona Déu, i encara t queixes!

EL TZAR I LA CAMISA

UN tzar, trobant-se malalt, va dir:
— Donaré la meitat del meu reialme
an aquell que m'guarirà.

Allavors, tots els savis se varen reunir i
varen deliberar llarga estona sobre la manera
de guarir el tzar, emperò no varen trobar cap
medi.

Un d'entre ells, no obstant, va declarar
que s' podia guarir el tzar.

— Si s' pot trobar a la terra un home fe-
liç, — va dir, — que li treguin la camisa i
que l' tzar se la posi: serà guarit.

El tzar va fer cercar pel món un home
feliç. Els enviats del tzar se van escampar
per tot el reialme, emperò no van descobrir

aquell que cercaven. No s'va trobar un sol home que fos content.

L'un era ric, emperò era malalt; l'altre tenia salut, però era pobre; un tercer, ric i am salut, se queixava de la seva dona; un altre, dels seus fills; tots desitjaven una cosa o altra.

Un vespre, el fill del tzar, passant per davant d'una barraca miserable, va sentir algú que deia:

— Gràcia a Déu, he treballat bé, he menjat bé, men vaig al llit: què m falta a mi?

El fill del tzar va tenir una gran alegria: dóna orde que entrin tot seguit i que treguin la camisa d'aquell home, que li donguin en canvi tots els diners que demani, i que s'envii la camisa al tzar.

Els enviats van entrar tot seguit a casa d'aquell home feliç i li van voler pendre la camisa; emperò l'home era tant pobre que no tenia ni camisa.

EL LLOP I L'ESQUIROL

(FAULA)

L'esquirol, saltant d'una branca a l'altre,
va caure un dia sobre un llop adormit.

El llop el va agafar i sel volia menjar.

L'esquirol li va demanar que no l matés.

— Està bé, — va dir el llop, — no t mataré, però ha d'esser am la condició que tu diguis com és que vosaltres els esquirols sou sempre tant alegres. Jo, sempre m fastiguejo, mentre que vosaltres us veig jugar i saltar continuament.

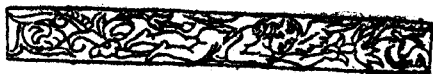
L'esquirol va respondre:

— Tinc por de tu, no goso parlar; deixa-m saltar sobre la branca, i t'ho diré.

El llop el va deixar anar.

L'esquirol va saltar adalt de l'arbre, i des-de allí li va dir:

— Tu t fastigues sempre perquè ets dolent: la crudeltat resseca l cor. Nosaltres som alegres perquè som bons, i no fem mal a ningú.

LO QUE FA VIURE LS HOMES

I

UN sabater vivia en una vileta am la seva dòna i els seus fills. Estava a lloguer a casa d'un mujik, perquè lo que es ell no posseïa ni casa, ni camp, i am prou feines guanyava pera mantenir la familia. El pa anava car, el treball mal retribuit; lo que guanyava s'ho menjava, i pera ell i pera la seva dòna no més tenia que una sola *xuba*¹; i encara se n'anava a troços. Ja era l segon any que l sabater feia tots els medis pera comprar-se algunes pells de moltó pera fer-se una xuba nova.

1) Abric de pell de moltó.

Cap a la tardor, havia arreplegat alguns diners; en el cofre de la *baba*¹ hi havia desats tres rubles en paper. Tenien escampats en la vileta veïna, de gent que ls hi devia, cinc rubles i vint kopeks més. Un matí, el sabater se va decidir a anar comprar les pells de moltó. Se va posar la jaqueta de nankí emboatat de la baba, se va ficar un caftà de drap, se va posar els tres rubles a la butxaca, va agafar el bastó i va marxar en havent esmorzat.

—Cobraré ls cinc rubles del mujik, — anava pensant, — hi afegiré ls tres que porto, i compraré les pells pera fer-me una xuba.

Arribat a la vila, sen va anar a cal pagès. No hi era: la baba va prometre enviar son marit amb els diners aquella setmana mateixa, emperò ella no va dar res.

A casa d'un altre li van jurar que no tenien re pera pagar-lo. Total, que no va cobrar més que vint kopeks d'un adob. El sabater se va creure poder comprar les pells a fiar; però l mercader no li va voler fer credit.

1) La pagesa.

— Porta-m els diners, — li va dir, — i allavors triaras les mercaderies que voldras; car bé prou que sabem després lo que ns costa cobrar.

El sabater no va fer negoci; no va cobrar més que aquells vint kopeks de les mitges soles i talons, i sen va dur un parell de *valenki*¹ velles que li varen donar per adobar.

Sen va anar, molt trist, a la taverna, a beure-s els vint kopeks, i després se va tornar a posar en camí sense les pells. Al matí, havia tingut fred tot el camí, emperò, després de beure, tenia calor, i això que anava sense xuba. Va trotant, donant cops amb el bastó sobre l glaç; s'alegra tot sol, fent anar d'ací d'allà ls *valenki*. Tot caminant se va fent aquestes reflexions:

— Tinc calor en sense xuba perquè he begut una mica. El vi m corre pel ventrell: quina necessitat hi ha d'una xuba nova? Vaig tirant, sense pensar en la meua miseria, vet-aquí com sóc fet; tant me fa una cosa com una altra. Puc viure molt bé sense xuba; tota ma vida men passaré. Però, ara que hi

1) Bòtes de feltre pera l'hivern.

penso: a la baba li sabrà greu!, es veritat, i am motiu. Un hom treballa pera ells, vos fan córrer, treballar, suar, aquests mujiks. «Espera-t una mica: no m portes diners, gran saludo i com hi ha Déu que t'envio a passeig...» Això són maneres de pagar donar vint kopeks? Què pot fer un hom am vint kopeks? Un hom sels beu a la taverna, i vet-ho-aquí. Allavors vos diuen: «La miseria!» «Quina miseria la teva! I la meva, doncs! Tu tens una casa, bestiar, i tot, i jo no m tinc més que a mi. Tu menges el pa que s fa en el teu camp, i jo haig de comprar el meu; faci l que faci, necessito tres rubles per setmana. Quan torno a casa, s'ha acabat el pa; vinga gastar un altre ruble i mig... Dóna-m doncs lo que m deus!»

El sabater arriba així prop de la capella, al tombant del camí, i veu darrera de la capella una cosa blanca. Era a entrada de fosc. El sabater no distingeix ben bé lo que es.

— Què hi ha allà? No hi havia pas cap pedra blanca per aquí. Potser es una vaca. No, això no sembla pas una vaca. Pel costat del cap, sembla un home; però, per què es blanc? I què hi faria aquí un home?

En Semèn s'acosta, i ja hi veu més clar. Quin miracle! Sí, que es un home; viu o mort? Està assegut, va tot nu; recolzat a la paret de la capella, no s belluga gens. El sabater agafa por; pensa:

— Aquest home l'han mort, l'han despullat i l'han deixat aquí: no més que m'hi acosti, i començaré a passar penes i treballs.

Passa de llarg, dóna l tom a la capella i ja no veu l'home. Al cap d'uns quants instants, se gira i veu que l'home s'es apartat de la paret, que s belluga, i sembla mirar-lo de fit a fit. Allavors, més espantat que mai, el sabater se senya i no sab què fer: si tornar endarrera o fugir.

— Si m'hi acosto, — pensa en Semèn, — pot succeir-me alguna desgracia. Qui sab quina mena d'home es! La seva presència aquí m sembla sospitosa; es capaç de saltar-me assobre, i no sé qui podrà més. Si no m'escanya, de totes maneres me sembla que hi pendré mal. Què fer amb un home tot nu? No m puc pas despullar jo pera vestir-lo an ell! Déu meu, Déu meu!

I va apretar el pas. Tot d'un cop se va deturar al mig del camí:

— I ara! Què fas, Semèn? — diu interiorment. — Què fas? S'està morint un home sense auxili, i tu agafes por, fuges. Ni que fossis un home carregat de diners! Que potser tens por que t'prenguin els teus tresors? Ai, Semèn! Això no es ben fet!

II

Tot seguit en Semèn sen va tornar cap a la capella i s va dirigir dret a l'home. Una vegada prop d'ell, se va posar a examinar-lo. L'home era jove i robust; cap senyal de violència o de cops sobre l seu cos nu, però era balb de fred i tenia un posat esporuguit. Arrimat a la paret, no mirava an en Semèn; com si fos reventat, no podia ni aixecar les parpelles.

En Semèn s'hi va acostar, i l'home va reanimar-se de sobte, va obrir els ulls, va tombar el cap i el va mirar. Tot seguit que l sabater va veure aquella mirada, va posar estimació en aquell home. Va deixar anar els seus valenki, se va desfer la cintura, se va treure l caftà.

—Apa, noi, —va dir;—fòra paraules inútils. Vesteix-te; apa, apa.

Va agafar el pobre home entre ls seus braços, el va aixecar, el va posar dret i va mirar el seu cos tant fi, tant, i la seva cara dolça.

En Semèn li va posar el seu castà sobre les espatlles; emperò l'home no tenia esma ni pera ficar-se les mànigues. En Semèn les hi va ficar, va cordar el castà, li va estrènyer la cintura, se va treure la gorra espellifada, i li va voler posar, més se va sentir fred al cap, i va pensar:

—Jo só calb de tot el cap, mentre que ell té una bona cabellera ben espessa.

Se va tornar posar la gorra:

—Val més, —va pensar, —posar-li les bòtes.

I agenollant-se davant de l'home, en Semèn li va calçar els valenki. Després, posant-lo dret, li va dir:

—Ja estas, germà! Apa, belluga-t una mica, escalfa-t; ja no tenim res que fer aquí; ja ns en podem anar.

Emperò l' desconegut restava de peu dret, sense parlar, mirant-se en Semèn am dolçor: no podia articular ni una paraula.

—I bé! Per què no parles? No podem pas hivernar aquí: cal anar a casa. Pren el meu bastó, repenja-t'hi, si no tens forces, i apa, camina!

I l'home va caminar, i no va restar pas endarrera. Van tots dos de costat, i en Semèn diu:

—D'ont ets?

—No sóc d'aquí.

—Conec a tothom de per aquí. Com has anat a raure allà baix, darrera de la capella?

—No ho puc dir.

—T'ha fet mal algú.

—No, ningú m'ha maltractat: Déu m'ha castigat.

—Bé, ja ho sabem que tot ho fa Déu; emperò un hom sempre ve d'una banda o altra. Ont anaves tu?

—A qualsevol banda: tant m'estimo.

En Semèn se n'extranya. Vet-aquí un home que no fa pas cara d'esser un farsant, té la veu dolça, emperò no diu res de sí mateix. En Semèn pensa que hi ha moltes coses inexplicables en aquest món, i diu a l'home:

—I bé! Vine-ten am mi: a casa t'escal-faras una mica.

En Semèn camina, l'altre no resta pas endarrera, camina al seu costat. Comença de bufar el vent i travessa la camisa den Semèn. Pait el vi, desapareixen els seus efectes i comença de gelar-se; va donant gambades tot bufant, i pensa:

—Etic ben posat! Vaja quina xuba! Marxo pera comprar una xuba, ni solament tinc un castà en tornant a casa, i encara hi porto un home nu. La Matrena no men felicitarà pas.

La Matrena es la muller. Pensant-hi, en Semèn se neguiteja. Emperò, mirant l'home, se recorda la mirada que aquest li ha dirigit darrera la capella, i, de goig, tot el seu cor palpita dins el seu pit.

III

La muller den Semèn ha acabat aviat la feina de casa; ha tallat llenya, ha portat aigua, alimentat les criatures, menjat; després se posa a pensar. Pensa en el pa.

—Caldrà pastar avui o demà? Encara hi ha un pa gros a la post: si en Semèn ha dinat

al poble, aquest vespre, si no sopa, quedarà prou pa pera demà. — I s mira l pa per tots cantons. — Avui no pastaré, ja no hi ha gaire farina; anirem tirant fins al divendres.

Havent desat el pa, la Matrena s'asseu prop de la taula pera apedaçar la camisa del seu marit; cus que cus i pensa en en Semèn, que se n'ha marxat pera comprar les pells de moltó.

— Mentre que l mercader no l'hagi enganyat... Es tant bo, el meu home... Ell sí que no enganyarà mai a ningú, i, en cambi, una criatura n faria l que voldria... Vuit rubles són molts diners; n'hi ha per comprar una bona xuba, no pas de les més bones, però que al cap-d'avall fa l mateix servei. L'hivern passat va esser ben cru sense xuba. Vès qui va a rentar al riu sense abric de pells! Vet-aquí que ara se n'ha anat am la meva jaqueta emboatada posada. Com surto de casa ara sense roba?... Que triga a venir! Ja hauria d'esser aquí. Se deu haver entretingut a la taverna, «la meva rateta»?

Tantost li ha vingut al pensament el seu marit, que sent els seus passos a l'escala. La Matrena deixa la feina i el surt a rebre. Alla-

vors veu entrar dos homes: en Semèn i un altre mujik, sense re al cap, calçat de valenki.

Per l'halè, la Matrena s'adona tot seguit que en Semèn havia begut.

—Ho hauria jurat! —diu ella entre si.

Veient-lo sense caftà, am les mans buides, silenciós, tot encongit, li cauen les ales del cor, a la pobre dòna.

—S'ha begut els diners, s'ha ficat a la taverna amb algun murriet, i ara mel porta aquí. Ja no s pot fer més!

Deixant-los entrar a l'isba, la Matrena ls segueix en silenci.

Veu un home jove, magre, palid, vestit am•llur caftà, sense camisa assota l caftà, sense gorra. Un cop entrat, roman sense moviment i amb els ulls baixos. I la Matrena pensa:

—Es un gandulot. Ara té por.

Ella que s'acosta a l'estufa, fent mala cara i tota amoïnada, esperant els esdeveniments.

En Semèn se treu la gorra, i s'asseu sobre l banc, a tall de bon xicot.

—I bé, —diu, —Matrena: ens donaras sopar? Estic dejú.

Sense girar-se, la Matrena va rondinar.

Se va deturar prop de l'estufa, i, sense manejar-se, mira ara l'un, ara l'altre, fent anar el cap.

En Semèn bé prou que veu que la dòna està furiosa; però quina culpa hi té ell? I, com aquell qui no fa res, agafa la mà del foraster:

—Seu, germà, —li diu; —sopem.

L'altre s'asseu sense dir res.

—I bé, dòna; que no has cuit sopar aquest vespre?

La Matrena ja no s pot aguantar més.

—He cuit sopar, emperò no pas pera tu; tu t'has begut fins l'enteniment!... Sen va a cercar una xuba nova, i torna sense castà; i com si encara no n'hi hagués prou, duu a casa un vagabon tot nu. No tinc sopar pera ls borratxons com vosaltres.

—Prou, Matrena: no cal pas fer anar la llengua pera no dir res de bo. Valdria més que de primer me demanassis qui es aquest home.

—Comença tu per dir ont has perdut els diners, —va interrompre la dòna.

En Semèn va ficar mà a la butxaca i en va treure ls tres rubles.

— Aquí tens els diners. En Trofimov no m'ha pagat: m'ha promès que demà m pagaria.

La Matrena cada cop se posa més furiosa. Sense xuba, el darrer castà posat a les espatlles d'un vagabon tot nu, que per acabar-ho d'adobar ha portat a casa amb ell! Ella que agafa ls diners i sen va a amagar-los tot dient:

— No n tinc, de sopar; no s pot pas donar menjar a tots els borratxons nusos.

— Ep, Matrena, que callis, i escolta bé lo que t vaig a dir!

— Jo escoltar les bestieses d'un imbecil que ha begut! Ja tenia raó de no voler-me casar am tu! La mare m va donar roba, tu te l'has beguda; ten vas per comprar una xuba i també te l'has beguda.

En Semèn fa esforços inútils per explicar-li que no ha begut sinó per valor de vint kopeks; li vol dir com i de quina manera ha trobat l'home; la Matrena no li deixa col·locar ni una paraula; ella n diu dues al mateix temps; adhuc tot lo que ha passat deu anys enrera me li tira entre cap i coll. Ella parla, parla, la Matrena, i després agafa en Semèn per la màniga.

— Torna-m la meva jaqueta, no tinc més que la que tu m'has pres; tu la portes, mala bestia! Que l dimoni se t'endugui!

En Semén se vol treure la jaqueta, la dòna estira, les costures se descusen. Per últim, la Matrena torna agafar la jaqueta, se la posa al cap, i s dirigeix cap a la porta pera anar-sen; més de sobte s detura, rabiosa: voldria desfogar-se sobre algú i saber qui es aquell home.

IV

Dreta al peu de la porta, la Matrena diu:

— Si fos un bon home, no aniria tot nu: al menys tindria una camisa. Si tu haguessis fet quelcom de bo, m'hauries dit d'ont havies tret aquest elegant.

— Si m'estic matant pera dir-t'ho! Jo passava prop de la capella, quan he trobat aquest minyó mig gelat, tot nu. Me sembla que no fa pas calor, ni molt menys. Déu es qui m'ha conduit envers ell: s'hauria mort aquesta nit. Què fer? L'he agafat, l'he vestit, l'he portat a casa... Calma-t, Matrena; això que fas es pecat. Hem de morir un dia.

La Matrena va obrir la boca pera replicar. De prompte, va llençar els ulls sobre l foraster i va callar. Assegut sobre l banc, estava immobilit. El pit li anava com una manxa, amb un panteig... Tenia les mans plegades sobre ls genolls, el cap baix, els ulls clucs, com oprimit. La Matrena callava. En Semèn li diu dolçament:

— Matrena, ja no tens Déu dins el teu cor?

Sentint aquestes paraules, la dòna va guaitar el foraster, que alçava ls ulls dret an ella, i el cor se li va partir. Deixant la porta s va acostar a la llar pera preparar l'àpat, va posar la caçola sobre la taula, va portar l'últim pa i el *kvass* ¹.

— Anem: menja, — diu ella.

En Semèn va empènyer l'home cap a taula.

— Acosta-t, jove.

Va tallar pa, el va sucari s va posar a menjar.

La Matrena s va asseure al cantó de la taula, hi va posar els colzes, i, amb el cap entre les mans, se va mirar el foraster. I li va

1) Cidra.

entrar una gran pietat; i s'va posar a estimar aquell desgraciat. Tot seguit el foraster devingué més content, i, alçant el cap, va mirar la pobre dòna amb un somriure. En havent sopat, la dòna va rentar plats i va dir:

— D'on véns?

— No sóc d'aquí.

— Com va esser que vas anar raure allà?

— No ho puc dir.

— Qui t'ha despullat?

— Déu m'ha castigat.

— I així, tot nu, te quedaves?

— Així, tot nu, me quedava. M'estava gelant; en Semèn m'ha vist, ha tingut pietat de mi; m'ha posat el seu caftà, i m'ha dit que l'seguis. I tu has tingut compassió de la meva miseria, m'has fet menjar i beure: que Déu vos beneeixi!

La Matrena s'va aixecar, va obrir el seu cofre i en va treure la camisa vella den Semèn, que havia apedaçat pera l'endemà, va agafar un parell de calces velles i, donant-ho tot al foraster, li va dir dolçament:

— Té, ja veig que no tens ni camisa; vesteix-te; ajeu-te allà on vulguis, sobre l banc o sobre l'estufa.

El foraster se va treure l castà, se va posar la camisa i les calces i s va estirar sobre l banc. La Matrena va bufar la candela i s va enfil·lar adalt de l'estufa, al costat den Semèn. Se va tapar amb un extrem del castà i se va jeure; però no va poder dormir: el foraster la tenia capficada, i després va pensar que s'havien menjat tot el pa que quedava, que no n'hi hauria pera l'endemà, i que la camisa i les calces den Semèn eren donades; se sentia trista i neguitosa. Més, recordant-se del somriure del foraster, va tenir un esclat de goig. La Matrena s va estar molt de temps sense poder dormir. En Semèn no dormia tampoc, i estirava l castà cap al seu cantó.

— Semèn!

— Què?

— Havem menjat tot el pa i avui no he cuit. Què faré demà? Que demanaré a la nostra comare Melania que men deixi per demà?

— Ja viurem perxò. Ja tindrem per menjar.
Un silenci.

— Té bon posat aquest home; perquè no diu res d'ell mateix...

— Séns dubte ho deu tenir prohibit.

— Semèn.

— Què?

— Nosaltres donem, i ningú ns dóna.

En Semèn no va saber què respondre.

— Ja hem parlat prou,—va fer ell, tombant-s'hi.

I s van adormir.

V

En Semèn se va despertar dejorn: les criatures encara dormien; la dòna havia sortit pera demanar pa a la veïna: sol, el foraster estava assegut sobre l banc, amb els ulls mirant enlaire; tenia la cara més serena que l dia abans.

I en Semèn va dir:

— Què hem de fer, noi? El ventre demana pa i el cos vestits. Cal guanyar-se la vida. Sabs de treballar?

— No sé res.

En Semèn va obrir uns ulls com unes taronges i va dir:

— Un hom aprèn tot lo que vol, quan la voluntat no hi manca.

—Tothom treballa: jo faré com els altres.

—Com te dius?

—Mikhail.

—I bé, Mikhail; tu no vols dir res de la teva persona, tu mateix; emperò cal menjar. Si fas lo que t diré, te faré la vida.

—Que Déu te dongui la gloria! Ensenya-m, ensenya-m lo que no sé.

En Semèn va agafar canem i s va posar a tòrcer fil.

—No costa gens: té.

En Mikhail mira, agafa també l canem, torç el fil, i tot seguit en Semèn li ensenya de tallar, de cusir, de fer anar l'alena, de posar les soles, de picar els cusits. Desde l tercer dia, qualsevol feina que li ensenyessin, en Mikhail comprenia desseguida; treballava tant polit que semblava com si durant cent anys no hagués fet altra cosa que fer bòtes. No perdia ni un minut; menjava poc; acabada la tasca, no s movia del seu recó, amb els ulls mirant enlaire, sense dir res; parlant poc, no rient mai, no sortint mai; i no sel va veure somriure més que una vegada, el primer vespre quan la dòna li havia servit el sopar.

VI

Dia per dia, setmana per setmana, va passar un any. En Mikhail continuava vivint i treballant a càr de Semèn. El fadrí s va fer celebre: ningú feia les botes tant ben acabades, tant fortes com en Mikhail, el fadrí de Semèn.

Era conegut a vint llegües a la rodona, i en Semèn va començar de fer-se ric.

Un dia d'hivern, mestre i fadrí treballaven junts, quan un *vozok*¹, amb tres cavalls magnífics d'ont els cascabells sonaven alegrement, se va aturar a la porta de l'isba. Un vailet va saltar del sitial, va obrir la portella, i un *barine*², ben embolicat amb una xuba, va baixar del *vozok* i va pujar els esglaons de l'escalaleta. La Matrena va obrir la porta de bat a bat. El *barine* va ajupir el cap, va entrar a l'isba i s va redreçar: el cap li tocava gairebé al sostre, i omplia, ell tot sol, tot un cantó de la cambra. En Semèn va saludar el *barine*

1) Carruatge de tres cavalls.

2) Un senyor.

am sorpresa. No havia vist mai semblants homes. En Semèn era rabassut, en Mikhail magriçó; la Matrena semblava una branca d'arbre ressecada. Aquell home semblava venir d'un altre món; vermell i ple de cara, amb un coll com un brau: semblava fet de bronzo.

Després d'haver bufat am força, el barine va llençar l'abric de pells, se va asseure sobre un banc, i va dir:

—Qui de vosaltres es el mestre sabater?

En Semèn s'hi va acostar:

—Só jo, Excellencia, —va dir.

El barine va cridar el vaillet.

—Fedka: porta-m el cuiro.

El sirvent va comparèixer amb un paquet, que va posar sobre la taula.

—Desfés aquest paquet.

L'altre va obeir.

El barine va ensenyar el cuiro an en Semèn.

—Sabater, veus bé aquest cuiro?

—Sí, Excellencia.

—Comprens bé quina mena de mercaderia es?

En Semèn palpa l cuiro i diu:

—La mercaderia es de primera qualitat.

—Això mateix, es bona, imbecil. Encara no n'havies vist mai de mercaderia com aquesta: això es cuiro d'Alemanya, sents? Val vint rubles aquest cuiro.

En Semèn, tot encongít, respon:

—On vol que n'haguem de cuiro tant bo, pobres de nosaltres?

—Això mateix. Me pots fer unes botes amb aquest cuiro?

—Ben nèt, Excellencia.

El barine va exclamar:

—Ben nèt? Pensa bé pera qui t poses a treballar i am quina mercaderia: m'has de fer unes botes que puguin durar un any, que les pugui portar un any sense que sem torcin ni que se m'esquincin. Si ho pots fer, pren aquest cuiro i talla-l, i, si no, refusa. T'ho dic per endavant: si les botes se fan malver abans d'un any, te fico a la presó; si m serveixen un any, hauras deu rubles.

En Semèn, tot espantat, dubta, no sab què dir. Mira en Mikhail, el toca amb el colze i li pregunta què ha de respondre: cal acceptar?

En Mikhail signa que sí, i en Semèn

accepta, comprometent-se a entregar unes botes que no s torcerien, ni s'esquinçarien fins al cap de l'any.

El barine crida l vailet, allarga l peu i diu:

—Apa: pren la mida.

El peu del barine es tant gros que cal tallar una segona fulla de paper, anc que la primera sigui ja molt gran. En Semèn pren la mida de la sola, del tormell i s posa a midar la garra; però l paper no arriba pera donar-hi l tom: la garra es groixuda com una biga. Mentre que en Semèn estava prenent la mida, el barine anava mirant a tot-hom de cap a peus.

Se va adonar den Mikhail.

—Hola! Qui es aquest?—va dir.

—Es el meu fadri: ell es qui farà les botes,—va dir en Semèn.

—Tingueu compte! Que m serveixin tot un any!

En Semèn aixeca ls ulls envers en Mikhail, i s'adona que ni tant solament se mira l barine: on mira es enlaire, per sobre del barine, com si vegés alguna cosa. Mirava, mirava, en Mikhail. De sobte somriu am serenitat.

—Per què rius, imbecil?—diu el barine.
—El que has de fer es procurar que les meves botes estiguin a punt al temps degut.

En Mikhail va respondre:

—Les vostres botes estaran a punt en el moment degut.

—Així ha d'esser, —va fer el barine, tornant-se a posar la xuba.

Sen va anar cap a la porta; però, havent-se oblidat de baixar-se, va topar el front amb la llinda. Tot van esser crits i indignació, i després, redreçant-se, se va fregar el cap i va pujar al vozok.

Un cop el barine va haver marxat, en Semèn va dir:

—Vet-en-aquí un que es fort com la pedra foguera; ha romput la llinda, i encara sen burla.

I la Matrena diu:

—Am la vida que porta, es clar que ha de fer goig. Si es de bronzo aquest home! No hi ha perill de que s mori per ara.

VII

En Semèn se va dirigir an en Mikhail:

—Havem acceptat aquesta feina; molt serà que no ns ocasioni algun disgust. És un cuiro car, el barine es violent... Mentres no fem un bunyol! Tu tens la vista més bona que la meva i la mà més segura: aquí tens les mides, talla-m aquest cuiro. Entretant, jo faré la teva tasca.

En Mikhail va obeir; va agafar el cuiro, el va desplegar i s va posar a tallar.

La Matrena l mirava fer; acostumada a l'ofici, se va extranyar de veure que en Mikhail tallava l cuiro d'una manera diferenta que pera unes bôtes. Ella volia parlar, emperò pensava:

—Séns dubte no hauré compres quina mena de bôtes necessita l barine; en Mikhail sab més bé que jo lo que fa. Lo que es jo no m'hi vull ficar.

En Mikhail fa un calçat que cus a la manera dels sandalers. La Matrena, més extranyada que mai; però no s'hi vol ficar, i en Mikhail continua cusint. Arriba l' hora de

dinar. En Semèn s'aixeca i veu que en Mikhail ha fet amb el cuiro unes sandalies, en compte d'un es botes, ell que no s'havia equivocat mai en res. En Semèn fa un «Ah!»

—La mercaderia està perduda! Què li diré an el barine? On podré trobar una mercaderia semblant an aquesta?

I va dir an en Mikhail:

—Què has fet, amic meu? Tu m'has tirat a perdre! El barine m'ha encomanat unes botes, i tu, què has fet?

En aquell mateix moment truquen un gran pic a la porta. Miren per la finestra i veuen el sirvent del barine que ferma l seu cavall a l'anella de la porta. En Semèn sen va a obrir; el sirvent entra esbufegant.

—Bona nit, mestre.

—Bona nit. Què vols?

—La *barinia* ¹ m'envia cercar les botes.

—Les botes?

—No, les botes: el barine ja no n necessita de botes: no n portarà pas més. La *barinia* us desitja molts anys de vida ².

1) Muller del barine.

2) Locució popular, pera anunciar la mort d'algu.

—Com s'entén!

—No ha tornat pas viu a casa: ha mort dins del vozok. Arribem, obro, i mel veig ajegut al fondo, tot enquerquerat. Am prous feines l'en havem pogut treure. La barinia m'ha enviat aquí dient-me:

«— Vés i digues al sabater que faci unes sandalies pera un mort en comptes de les bòtes que l barine ha anat a encomanar deixant-li l cuiro. Que cuiti, espera-t, i torna am les sandalies.»

En Mikhail va agafar les sandalies i el cuiro que sobrava, ho va posar tot ben embolicat i va entregar el farcell al vailet, que s'estava esperant:

—Adéu-siau, vós am la companyia! Que Déu vos guardi de mal!

VIII

Passa un any, passen dos anys, i vet-aquí que ja fa sis anys que en Mikhail s'està a cân Semén. Tot va seguint de la mateixa manera; ell no surt mai, no parla gaire i no ha fet la rialleta sinó dos cops: el primer, quan la

dóna li va donar menjar; el segon, quan la visita del barine. En Semèn no té prou boca pera alabar el seu fadrí; ja no li pregunta mai d'on ve; no té por més que d'una cosa: que en Mikhail sen vagi.

Un dia estaven tots ensems, les criatures jugaven i s'enfilaven per sobre ls bancs, prop de les finestres; la Matrena escalfava les planxes, en Semèn feia anar l'alena, en Mikhail estava acabant un taló. Una de les criatures va anar recolzar-se a l'espatlla den Mikhail, que s'estava a la vora de la finestra, i li va dir:

—Mira, oncle Mikhail; mira una mercedera am dugues nenes: me sembla que vénen cap aquí. Una de les neries es coixa.

An aquestes paraules de la criatura, en Mikhail deixa la feina i mira al defòra. En Semèn se n'extranya molt: en Mikhail no havia mirat mai al defòra, i vet-aquí que ara mira que mira per darrera ls vidres. En Semèn, que també va a mirar per la finestra, veu, efectivament, una dòna ben vestida que acompanya dues noietes, que duen uns abriguets de pell i mocador de llana al cap. Les nenes s'assemblen, impossible de distingir-les l'una

de l'altra, emperò l'una d'elles coixeja i arrossega la cama.

La dòna s'atura a la porta, fa córrer el pastell i entra a l'isba, empenyent les criatures davant d'ella.

—Bon dia, bona gent.

—Sigueu la benvinguda. Què volieu?

La dòna s'asseu, les noietaes s'acosten molt an ella timidament.

—Necessito sabates pera les meves nenes.

—No n'hem fet mai de tant petites, emperò tot se pot fer: ho provarem. Se poden fer am punteres, se poden fer am folro de tela: com les voleu? En Mikhail, el meu fadrí, ne sab molt.

En Semèn se tomba i yeu en Mikhail que devora amb els ulls les noietaes.

En Semèn, cada cop més extranyat. Es veritat que aquelles noietaes són boniquetes, grassones, amb unes galtones totes rosades, i els ulls negres; els abriguets de pell i els mocadors del cap són graciosos, emperò no pot arribar a comprendre per què en Mikhail les contempla am tant interès, com si ja les conegués. En Semèn enraona am la dòna; pren la mida.

La dòna s posa la coixeta sobre la falda, dient:

— Pren dugues mides d'aquesta; faras una sabata pera l peu de pinya i tres pera l'altre peu; llurs peus són iguals: són bessones.

Després d'haver pres la mida, en Semèn va dir, signant la coixeta:

— Per què es esguerrada? Ho es de naixença?

— No: sa mare la va esguerrar.

La Matrena s fica en la conversa, curiosa de saber:

— Qui ets tu? — diu an aquella dòna. — Qui són aquestes criatures? No ls ets mare?

— No ls sóc ni mare ni parenta, bona dòna: són afillades meves.

— No són de la teva sang, i les contemples tant!

— No les haig d'estimar, si les he criades totes dues am la meva llet! Jo també vaig tenir una criatura, i Déu se me la va emportar: no la contemplava pas tant com an aquestes.

— De qui són aquestes?

IX

La Matrena s va posar a xerrar amb aquella dòna, qui ls va contar lo següent:

— Ja fa sis anys que són orfanes; el pare va esser enterrat un dimars; la mare va morir el divendres. Orfanes de pare abans de néixer; la mare no va sobreviure ni un dia a llur naixença. Jo allavors vivia al mateix poble amb el meu marit; erem veïns; les cases se tocaven. El pare s'estava tot sol treballant al bosc, quan li va caure assobre un arbre, i el va aixafar; va quedar tant malparat que, al cap de poca estona que l'havien portat a casa, va entregar l'ànima a Déu. Tres dies després la seva dòna va anar de part d'aquestes dues nenes. Pobre, solitaria, no va tenir ningú a la vora seu per assistir-la, ni llevadora ni sir-venta. Quan va desocupar estava sola. Al matí següent hi vaig anar a veure-la; entro, i ja me la veig, pobreta, tota freda! Al morir havia caigut sobre la menuda i li havia esguerrat el peu. La gent se van ajuntar, van vestir la morta, li van fer la caixa i la van enterrar. Els veïns són tots bona gent; les

nenes se quedaven soles: què fer-ne? Allavors jo era l'única dòna del poble que criava, alletava la meua primera criatura desde feia vuit setmanes; vaig pendre les nenes per un quant temps a casa meua. Els mujiks se reuniren, per tractar de què s'havia de fer de les nenes, i vet-aquí lo que m'van dir: «—Maria, guarda-les a casa teua interinament, segueix criant-les, i dóna-ns el temps necessari per posar-nos d'acord.» Ja havia donat el pit a l'una, emperò encara no havia donat res a l'altra, a la pobre esguerradeta; no pensava pas que pogués viure; i després jo mateixa men vaig donar pena; sumicava; me va fer una llastima! Per què l'havia de deixar patir, pobret angelet de Déu? Li vaig dar mamar i els vaig criar tots tres, el meu i les orfanetes. Jo era jove i forta, menjava bé, vaig tenir molta llet, Nostro Senyor me va ajudar. Alletava al mateix temps dues criatures, i la tercera esperava; quan ne tenia una d'assadollada, agafava la tercera; i Déu me va fer la gracia de poder-les anar pujant. El meu fillet va morir al cap de dos anys, i Déu no me n'ha donat cap més. D'allavors ençà, les coses ens han anat bastant bé i

ara ns estem al moli, al moli d'un mercader. Guanyem bastant, ens donem bona vida, però no tinc fills. Què faria jo ara si no tingués aquestes nenes? M'estaria sola. Com voleu, doncs, que no me les estimi i que no les contempli? Són l'alegria dels meus ulls, la cera del meu ciri ¹.

La dòna va estrènyer sobre l seu cor les nenes, va fer un petó a la coixeta i s va aixugar els ulls, plens de llagrimas.

«Se pot viure sense pare ni mare: no s pot viure sense Déu», diu el proverbi.

Així van parlar, i aquella dòna s va disposar pera anar-sen. Quan els de la casa la van haver acompanyada fins a la porta van girar el cap envers en Mikhail, i aquest s'estava am les mans plegades sobre ls genolls, els ulls enlaire i somrient.

X

En Semèn s'hi va acostar i li va dir:

— Què fas, Mikhail?

1) Terme d'atecció. Locució popular.

En Mikhail se va aixecar, va deixar la feina, se va treure l davantal, va saludar el patró i la mestressa, i els va dir:

— Perdoneu-me, patró! Déu ja m'ha perdonat: perdoneu-me vosaltres també.

I els patrons veuen que una claror extraña envolcalla en Mikhail. En Semèn s'aixeca, el saluda i li diu:

— Ja veig, Mikhail, que tu no ets un home com els altres i que no t puc tenir am mi, ni interrogar-te. Diga-m solament una cosa: per què estaves tant trist i tant aixafat quan te vaig trobar i portar a casa? Per què t'has asserenat quan la meva dòna t va oferir menjar? Allavors vas somriure i et vas asserenar. Més tard, quan el barià va venir a encomanar les bòtes, vas somriure altra vegada i et vas asserenar encara més, i ara, quan aquesta dòna ha portat aquelles nenes, has somrigut per tercera vegada i t'has posat tant content! Digues-me, Mikhail, per què surt de tu aquesta claror i per què has somrigut tres vegades?

I en Mikhail va respondre:

— Estic tant content, perquè Déu m'ha via castigat, i ara m'ha perdonat. He somrigut tres vegades perquè havia d'apendre tres

paraules divines, i ja he après les paraules. He après la primera paraula quan la teva dòna ha tingut pietat de la meva miseria: allavors he somrigut per primera vegada. He somrigut per segona vegada quan el barine ha vingut a la teva isba, perquè allavors la segona paraula m'ha estat revelada; i ara, veient les nenes, he après la tercera paraula divina i he somrigut per tercera vegada.

I en Semèn li pregunta:

— Dignes-me, Mikhail, per què t'havia castigat Déu i quines són aquestes paraules, i així jo també les sabré.

I en Mikhail va respondre:

— Déu m'ha castigat pel meu desobeiment. Jo era un angel al cel i vaig desobeir. Jo era un dels angels del cel. Nostro Senyor me va enviar a la terra a cercar una ànima, l'ànima d'una dòna. Vaig baixar a la terra i vaig veure una dòna enlletigada, malalta, que acabava de donar la vida a dues nenes. Aquelles criatures sumicaven al costat de la mare, massa debil pera poder-los donar mamar. Quan ella m va veure va comprendre que Déu demanava la seva ànima; va plorar i va suplicar:

»— Angel de Déu, el meu marit s'ha mort ara fa tres dies perquè, trobant-se al mig d'un bosc, un arbre li va caure assobre; jo no tinc ni mare, ni germana, ni tia; les meves orfanetes no m tenen sinó a mi! No t'enduguis la meva pobre animeta: deixa-m pujar els meus fillets, que ls pugui veure caminar sols: les criatures no poden viure sense pare ni mare.

»Jo vaig obeir a la dòna, vaig posar una criatura al seu pit i l'altra als seus braços; vaig tornar al cel, me vaig presentar davant de Déu i li vaig dir:

»— No me n'he pogut endur l'ànima de la partera. El pare era mort de desgracia, ella té dues bessones i m'ha suplicat que li deixés el temps de fer pujar els seus fillets, que no poden viure sense pare ni mare. No me n'he pogut endur aquella ànima.

»Nostro Senyor me va respondre:

»— Vés, i porta-m l'ànima d'aquesta mare, i vindrà un dia que tu coneixeràs tres paraules divines: *apendras lo que hi ha dins dels homes, lo que no es donat a l'home i lo que fa viure ls homes*. Quan tu hauras après aquestes tres paraules, tornaràs al cel.

»Vaig tornar a la terra, i men vaig endur l'ànima de la pobre mare. Les criatures varen deixar el pit maternal, el cadavre va caure del costat esquerre, aixafant el peu d'una de les nenes. Mentre que m vaig aixecar per dessorbre de la cabana, pera portar l'ànima al Criador me va agafar un torb, les ales sem van fer feixugues i m varen caure; l'ànima va pujar tota sola envers Déu, i jo vaig romandre jaient en terra a la vora del camí.

XI

I en Semèn i la Matrena compregueren allavors qui havien vestit i nodrit, qui havia viscut amb ells.

Ploraven de goig i d'emoció, i l'angel els parlà encara:

— Jo vaig romandre sol en el camí, sol i nu. Fins allavors no havia conegut cap de les miseries humanes, ni l fred, ni la fam. Vaig devenir home, vaig tenir fam, vaig tenir fred, i no vaig saber què fer. Vaig veure una capella consagrada a l'Eternal, vaig voler refugiar-m'hi; la porta era tancada am pany i

clau. No podent entrar, me vaig asseure sobre l bancal, cercant d'abrigar-me del griso. Va venir la nit, vaig tenir fred, vaig tenir fam, jo patia, jo tremolava, la pena s va apoderar de mi. De sobte, vaig sentir passos pel camí: era un home que venia portant unes bòtes; parlava tot sol. Vaig veure per primera vegada la cara mortal de l'home, d'ençà que jo també m'havia tornat home, i vaig tenir por d'aquella cara; me vaig girar. El vaig sentir que parlava an ell mateix: «Com ho faré pera donar menjar a la dona i a les criatures? Com ho farem pera abrigar-nos del fred els nostres membres balbs?» I jo pensava: «Jo m moro de fred i de fam i vet-aquí aquest home que passa; no pensa sinó en les seves necessitats, no podrà pas socorre-m.» L'home m va veure, va arrugar el front, devingué terrible i va passar de llarg... Ja vaig perdre l'esperança. Soltosament vaig sentir que tornava i ja no l vaig reconèixer: la mort havia passat abans per la seva cara, mentre que ara s'havia tornat viu, i vaig veure l'imatge de Déu sobre aquella cara. Va venir cap a mi, me va vestir, me va agafar per la mà i m va portar a casa seva. La seva

müller era sobre l bancal de l'isba, i va parlar; aquella dòna era encara més terrible que l seu home, l'halè de la mort sortia dels seus llavis, l'halè mortal de les seves paraules me tapava la respiració, me va entrar un defalliment! Ella m volia tornar al fred, a l'agonia, a la mort, i vaig comprendre que ella també s moriria treient-me de casa seva. Tot d'un cop son marit li parlà de Déu. Tot séguir la dòna s transformà; me va fer menjar, i com me mirava, vaig alçar els ulls envers ella: la morta s'havia tornat viva, i vaig reconèixer Déu en la seva cara. I me vaig recordar de les paraules de Déu: *Tu coneixeràs lo que hi ha dins dels homes*. Vaig aprendre així que hi ha dins dels homes l'amor. Content de tenir la revelació d'una de les paraules divines, vaig somriure allavors per primera vegada: no comprenia encara *lo que no es donat a l'home*, i lo *que fa viure ls homes*.

»Feia un any que vivia am vosaltres; el barine va venir encomanar unes bòtes, unes bòtes que devien durar un any sense torce-s ni esquinçar-se. Mel vaig mirar, i vaig veure al costat d'ell un dels meus companys, l'àngel de la mort: ningú l va veure més que jo;

jo l coneixia, jo sabia que l sol no seria encara post quan l'ànima del barine l deixaria, i jo pensava: «L'home acumula pera un any, i no sab que ha de morir abans de la nit». I me vaig recordar de la segona paraula de Déu: *Conèixeras lo que no es donat a l'home. Lo que hi ha dins l'home*, jo ja ho sabia... I ara aprenia *lo que no es donat a l'home*. No es donat a l'home saber què es lo que cal al seu cos; i vaig somriure per la segona vegada. Emperò jo ignorava encara, jo no comprenia *lo que fa viure ls homes*. Vaig viure així, esperant sempre la revelació del Creador, la darrera paraula divina. Quan va fer sis anys, va venir aquella dòna am les bessones, les vaig reconèixer i vaig saber com era que ls havia salvat la vida. Allavors ja ho vaig saber tot i vaig pensar: «La mare implorava pera ls seus fillets, i jo havia escoltat la mare; jo m'havia cregut que aquelles orfanetes eren destinades a morir, i vet-aquí que una dona, una estrangera, les ha nodrides i recullides». I quan aquella dòna va plorar d'entendrimient parlant d'aquelles criatures que no li eren res, que ella contemplava, que ella planyia, vaig veure en ella l'imatge divina de Déu i

vaig comprendre *lo que fa viure ls homes*. Vaig comprendre allavors que Déu m'havia revelat la darrera paraula, que ja m perdonava; i vaig somriure per tercera vegada.

XII

I l'àngel se va despullar de la seva forma terrestre i s revestí de claror; els ulls humans no pogueren soportar-ne l'esclat; elevà la veu, qui semblà venir, no d'ell, sinó del cel, i digué:

— *I vaig comprendre que l'home no viu de les seves necessitats propries, sinó que viu per l'amor*. No era donat a la mare saber lo que faria viure ls seus fillets; no era donat al bairine saber què li feia falta; no es donat a cap home saber si li caldran aquest vespre unes bôtes pera portar-les en vida, o bé unes sandalies pera portar-les mort... Vareig restar vivent quan jo era home, no perquè m cuidés de mi mateix, sinó perquè hi va haver amor en un passavolant i en la seva dòna: van tenir pietat de mi i em van estimar. Les orfanetes van viure, no perquè hi van pen-

sar, sinó perquè una dona tenia l'amor en son cor. Els homes viuen, no perquè pensin en si mateixos, sinó perquè l'amor es en el cor dels homes. Abans jo ja sabia que Déu ha donat la vida als homes i ha volgut que visquessin. Ara he comprès que Déu no vol que l'home visqui sol, i per això es que amaga a cascú lo que necessita. Vol que cascú visqui pera ls altres, i per això es que revela a cascú lo que es util a la vegada an ell mateix i als altres... Allavors³ vaig comprendre que ls homes, que s creuen viure unicament de llurs propries sollicituds, no viuen en realitat sinó per l'amor tot sol. Aquell qui es en l'amor es en Déu; i Déu viu en ell, car Déu es l'amor.

I l'angel cantà les alabances de Déu; sa veu féu tremolar l'isba; la teulada s va obrir, una columna de foc s'aixecà de la terra envers el cel. En Semèn, la seva dona i els seus fills se prosternaren en terra. L'angel obrí ses grans ales i va volar cap al cel.

Quan en Semèn se va retornar, l'isba havia tornat a agafar el seu aspecte, i ja no hi havia ningú, fóra d'ell i dels seus.

DOS MUJIKS

Dos mujiks se van trobar per un camí:
l'un tornava de ciutat, i l'altre hi anava.

Llurs trineus varen enganxar-se.

L'un d'ell cridava:

— Deixa-m passar, que tinc molta pressa
per arribar a ciutat:

I l'altre responia:

— Tu ets qui m'has de cedir el pas, car
haig de tornar a casa tot seguit.

Van estar cridant molta estona. Al cap i
a l'ultim, un tercer mujik, qui presenciava
la disputa, els va dir:

— Aquell de vosaltres qui tingui més
pressa que deixi passar l'altre.

ELS DOS COMPANYS

Dos amics se passejaven pels boscos; va sortir un ós i els va empaitar.

L'un se va enfilear adalt d'un arbre i s va amagar, mentre que l'altre restava en mig del camí.

Se va deixar caure per terra i va fer veure que era mort.

L'ós s'hi va acostar i va olorar l'home; emperò com que aquest s'aguantava la respiració, l'animal el va creure mort i s va allunyar.

Quan l'ós va esser lluny, l'altre va baixar

de l'arbre i va preguntar rient al seu company:

— Què t deia l'ós a cau d'orella?

— Me deia que aquell qui abandona l seu amic quan hi ha perill es un covard.

ELS DOS MERCADERS

UN mercader pobre que se n'anava de viatge va deixar tota la seva mercaderia de ferro en deposit a casa d'un mercader ric.

Quan va tornar, se va presentar a casa del depositari, pera tornar-se fer carrec de la mercaderia.

Emperò l mercader ric s'ho havia venut tot, i, pera sortir del pas, li va dir:

—La teva mercaderia ha tingut desgracia.

—Què ha passat?

—L'havia emmagatzemada adalt de la golla, ont hi ha moltes rates, i aquestes han rosegat tot el teu ferro: jo les he vistes. Si

no ho vols creure puja-hi tu mateix i ho veuras.

El mercader pobre no va entrar en discussió, i va dir simplement:

—No cal mirar res, ja ho crec. D'aquí-avant ja sabré que les rates roseguen el ferro. Adéu-siau!

I el mercader pobre sen va anar.

En essent al carrer, va veure un noiet que jugava: era l fill del mercader ric; el va amanyagar, sel va posar al braç i se l'en va dur a casa seva.

L'endemà, el mercader ric va trobar el pobre, i li va contar la seva desgracia: li va explicar que li havien robat el fill, i li va preguntar si n'havia hagut esment i si n sabia res.

El pobre li va contestar:

—Com de fet, ahir, quan jo sortia de casa teva, vaig veure un esparver que s llençava sobre l teu fill i se l'enduia.

El mercader ric se va enfadar i va dir:

—No t dónes vergonya de burlar-te de mi? Per ventura s'ha vist mai que un esparver s'emportés una criatura?

—No, no ho dic pas per riure. No té res

d'extrany que un esparver se n'emporti una criatura, quan les rates poden menjar cent arrobes de ferro... Tot es possible!

Allavors, el mercader ric va comprendre i va dir:

—No, les rates no se t'han menjat el teu ferro: sóc jo que l'he venut, i ja t retornaré l doble del seu valor.

—Essent així, l'esparver no se t'ha endut el teu fill, i ara mateix tel tornaré.

UN CASTIC SEVER

UN mujik sen va anar un dia al mercat i va comprar carn, i el van enganyar en el pès i en la qualitat.

Per això sen va anar rondinant i dient mal del mercader.

El tzar el va trobar i li va preguntar:

— Per què rondines? De què te les heus?

El mujik va respondre:

— Perquè m'han enganyat: he pagat per tres lliures de carn bona, i no me n'han donat sinó dugues lliures, i encara de dolenta.

El tzar li diu:

— Tornem al mercat, i m'ensenyaras qui es que t'ha enganyat.

Se n'hi van anar, i el mujik va signar an el tzar el mercader.

El tzar va fer pesar davant d'ell la carn, i va veure, com de fet, que no feia l pès.

El tzar va dir allavors:

— I bé: quin castic vols que dongui an aquest mercader?

— Ordena, — respongué l mujik, — que li treguin de l'esquena la quantitat de carn que m deu.

El tzar li va respondre:

— Molt bé dius! Tu mateix agafa aquest ganivet i treu una terça de carn de l'esquena del mercader. Solament, posa esment que l pès sigui just, car si arribes a tallar més o menys d'una terça, tu seras castigat!

El mujik no va respondre re i sen va anar.

EL MUJIK I L'ESPERIT DE LES AIGÜES

UN mujik va deixar caure la destrat al riu, i, de pena, se va posar a plorar.

L'Esperit de les aigües, sentint els seus plors, va tenir pietat d'ell; li va portar una destrat d'or, i li va preguntar:

— Que es teva aquesta destrat?

El mujik respongué:

— No, no es meva.

L'Esperit de les aigües li va portar una destrat de plata.

— No es pas la meva destrat, aquesta, — va dir el mujik.

Allavors, l'Esperit de les aigües li va portar la seva propia destrat, i el mujik se va exclamar:

— Aquesta sí que es la meva!

Per recompensar-lo de la seva franquesa, l'Esperit de les aigües li va regalar totes tres destrals.

Tornat a casa seva, el mujik va ensenyar aquell present, i va contar la seva aventura als seus companys.

Un dels mujiks va tenir l'idea de fer com ell: va anar a la vora de l'aigua, va deixar caure la seva destral al riu, i s va posar a plorar.

L'Esperit de les aigües li va presentar una destral d'or i li va preguntar:

— Es aquesta la teva destral?

El mujik, tot content, se va exclamar:

— Sí, sí, que es aquesta!

I l'Esperit de les aigües no li va donar ni la destral d'or ni la seva, pera castigar-lo d'haver-lo enganyat.

EL GERMÀ DEL TZAR

UN tzar se passejava pel carrer; un pobre se li va acostar demanant-li l'almoïna.

El tzar no li va donar res.

—Tzar, — li va dir allavors el mendicant, — s'ens dubte tu has oblidat que Déu es el pare de tots nosaltres; tots som germans, i ens ho havem de partir tot.

An aquestes paraules, el tzar se va aturar:

— Tu tens raó, — va fer ell; — nosaltres som germans, i cal que partim.

I li va donar una moneda d'or.

El pobre va agafar la moneda d'or i va dir:

— Me dones ben poc, tant mateix. Així s

reparteix entre germans? S'ha de repartir d'una manera més igual. Tu posseeixes més d'un milió de monedes d'aquestes, i no més me n'has donat que una.

— Es veritat, — va dir el tzar, — tinc més d'un milió de monedes d'or, i no més te n'he donat que una; emperò es que també tinc tants germans com monedes!

EL CEGO I LA LLET

UN cego de naixença va preguntar a un
que hi veia:

— De quin color es la llet?

El que hi veia li va respondre:

— El color de la llet es com el paper
blanc.

— Ah! — va preguntar el cego. — Essent
així, aquest color es tant sedós al tacte com
el paper?

El que hi veia va respondre:

— No, que es blanc com la farina es
blanca.

— Ah! — va fer el cego. — Essent així,
es tant moll i esmicolat com la farina?

— No, — va respondre l que hi veia; —

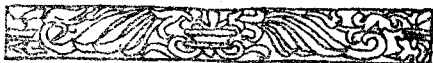
es simplement blanc com la llebre es blanca.

— Allavors, — va fer el cego, — digues que es tant pelut i suau com la pell de la llebre?

— No, — va respondre l que hi veia; — el color es blanc com la neu.

— Allavors, — va fer el cego, — deu esser tant fred com la neu?

I, malgrat tots els exemples que l que hi veia citava al cego, aquest no va poder representar-se l color blanc de la llet.

LA NOIA-RATETA

UN home, passant prop d'una rivera, va veure un corb que agafava una rateta.

Ell que sí que li tira una pedra, el corb deixa anar la presa, i la rateta va caure a l'aigua.

L'home la n treu i se l'emporta a casa seva. Com que no tenia fills, va pensar:

— Ai! Si aquesta rateta s pugués transformar en una nena!

I la rateta fou tantost transformada.

La nena s va fer gran, i un dia l'home li va preguntar:

— Ambe qui t vols maridar?

La noia respongué:

— Me vull maridar amb aquell qui es el més fort.

L'home va anar trobar el sol i li digué:

— Sol! Ma filla s vol maridar amb aquell qui es el més fort. Tu ets aquest: emmullera-t, doncs, am ma filla!

El sol li respongué:

— Jo no só pas el més fort: un nuvol me pot enfosquir.

L'home sen va anar trobar els nuvols i els va dir:

— Nuvols! Vosaltres sou els més forts del món: caseu-vos, doncs, am ma filla!

I els nuvols li respongueren:

— Nosaltres no som pas els més forts: el vent ens escampa.

L'home va anar trobar el vent i li va dir:

— Vent! Tu ets el més fort de tots: emmullera-t am la meva filla!

El vent li respongué:

— Jo no só pas el més fort: les montanyes m'aturen.

L'home va anar al peu de les montanyes i els va dir:

— Montanyes! Caseu-vos am la meva filla! Vosaltres sou més fortes que tot.

Les montanyes li respongueren :

— El rat es més fort que nosaltres: ens rosega.

Allavors l'home va anar trobar el rat i li va dir:

— Tu ets l'esser més fort del món: em-mullera-t am la meva filla.

I el rat hi va consentir.

L'home sen va tornar am la seva filla i li va dir:

— El rat es el més fort de tots: ell rosega les montanyes, les montanyes aturen el vent, el vent fa fugir els nuvols i els nuvols tapen el sol; altrament, el rat consent en casar-se am tu.

La noia va replicar:

— Sí, però com se pot fer això? Com se pot casar una amb un rat?

I l'home, novament murmurà:

— Ai! Si ma filla s pogués tornar rateta!

Tantost la filla s tornà rateta i s'emmaridà amb el rat.

UN PARE I ELS SEUS FILLS

UN pare recomanava als seus fills de viure ben avinguts, emperò ells no n feien cas.

Allavors el pare va portar un feix de branques ben lligat i els va dir:

—Trenqueu això!

Malgrat tots els esforços llurs, no varen poder trencar les branques. Allavors el pare va deslligar el feix i els va ordenar que trenquessin branca per branca: ho varen fer sense cap dificultat.

— Vosaltres sou com aquestes branques, — va fer el pare; — si viviuu ensemble i d'acord, dingú no podrà triomfar de vosaltres; si vosaltres sou desavinguts, sereu molt menys forts.

LA PRINCESA DELS CABELLS D'OR

Hi havia a les Indies una princesa de cabells d'or. La seva madrastra li tenia tanta tirria que va poder conseguir que l tzar l'exilés en el desert.

Fou portada, doncs, cap al desert, la princesa dels cabells d'or, i hi fou abandonada.

Al cap de cinc dies, la princesa va tornar a casa de son pare, a cavall d'un lleó.

Allavors la madrastra va aconsellar al tzar de fer perdre sa filla dins les muntanyes salvatges, on no vivien sinó ls voltors.

Al cap de quatre dies els voltors la retornaren a casa de son pare.

Allavors la madrastra féu exilar la princesa en una illa deserta. Uns pescadors la varen conduir davant del tzar.

Veient això, la madrastra va fer fer al jardí del palau un pou profund, hi va fer baixar la princesa dels cabells d'or i va fer tapar el pou.

Sis dies després, en el lloc on la noia havia estat enterrada boi viva, se va veure brillar un llum. Aleshores el tzar va fer cavar la terra, i la princesa dels cabells d'or hi fou trobada.

Finalment, la madrastra va fer buidar el tronc d'una enorme morera i hi va fer ficar la princesa; després van tallar l'arbre i el varen tirar al mar.

Al cap de nou dies, la mar va llençar l'arbre a les costes del Japó; els japonesos varen treure boi viva de l'arbre la princesa; emperò tantost va veure la llum del dia s va morir i s va tornar cuc de seda.

El cuc de seda s va enfilear a la morera i s va posar a rosegar les fulles.

Un dia va deixar de menjar i va restar sense moviment; emperò cinc dies després,— això es, l'espai de temps que la princesa havia

passat en el desert, — el cuc se va ranimar; de nou va rosegar les fulles de l'arbre durant alguns dies i s va tornar a adormir.

Després, al cap d'un temps igual an el que ls voltors havien posat en portar la princesa, el cuc se va ranimar encara i s va tornar adormir.

Finalment, per la cinquena vegada, va morir el cuc i s va despertar fet un capoll sedós i daurat; del capoll va sortir una papellona que s va posar a pondre. Dels ous posts, d'altres cucs van sortir i s varen escampar pel Japó.

El Japó cultiva una gran quantitat de cucs i fabrica molta seda.

El cuc s'adorm cinc cops, i cinc cops se ranima.

Els japonesos, de la primera són del cuc ne diuen: «Són del lleó»; de la segona: «Són del voltor»; de la tercera: «Són de la barca»; de la quarta: «Són del pou», i de la cinquena: «Són del tronc».

ELS DOS GERMANS

Dos germans viatjaven junts; cap allà a mig-dia se van ajeure sota ls arbres d'una forest pera reposar.

Quan se van despertar van veure aprop d'ells una pedra ont hi havia una inscripció. La van desxifrar i van llegir això que segueix:

« Que aquell qui trobarà aquesta pedra camini dins la forest vers l'orient; sobre l seu camí trobarà una riera, que l'atravessi; sobre l'altra vora veurà una óssa i els seus ossets; que prengui ls ossets i que fugi montanya amunt sense girar-se. Allà veurà una casa, i dins aquella casa trobarà la felicitat. »

Allavors el germà petit va dir an el gran:
—Anem-hi junts, potser podrem atravesar

aquesta rivera, agafar els ossets, portar-los an aqueixa casa i trobar tots dos la felicitat.

Emperò l gran va respondre :

—Jo no aniré pas a cercar els ossets, i no t'aconsello tampoc de fer-ho. Primerament, car aquesta inscripció no se sab si es veritat, potser sia feta expressament pera atrapar els passatgers; després es possible que l'haguem llegida malament; i també, admetent que això sia veritat, passarem la nit a la forest, no trobarem la rivera, i ens perdrem. Adhuc trobant la rivera, que la podrem passar? Potser es ampla i rapida, i, si la passem, es tant facil d'agafar els ossets? L'óssa pot escanyar-nos, i nosaltres trobarem la mort per tota felicitat. D'altra part, si reeixim a agafar els ossets, potser no podrem fugir sense reposar-nos fins a la montanya. Per ultim, ací no diu quina mena de felicitat se troba en aquella casa; potser es una felicitat que nosaltres no sabrem què fer-ne.

Emperò l petit va replicar :

—Jo no só pas del teu parer; això no ha estat escrit sobre aquesta pedra sense més ni més, i el sentit de l'inscripció es clar i precís. Primerament, no hi ha pas un tant gran

perill a córrer. Si nosaltres no hi anem, un altre podrà descobrir aquesta pedra i trobar la felicitat en lloc nostre. Sense un treball anterior no hi ha res al món que ns pugui donar gust. D'altra part, no vull esser tingut per covard.

El gran li va respondre:

—Tu ja sabs el proverbi: «Qui tot ho vol, tot ho perd», o bé també aquest altre: «Val més un aucell a la mà que no pas cent volant».

El petit va replicar:

—I jo també he sentit a dir: «Qui no risca no pisca»; o bé també: «Qui no posa l ventre en perill no mor fart»... Anem anem, ja es temps que jo marxi.

El petit se va allunyar, i el gran va romandre.

Un poc més lluny, en la forest, el petit va trobar la riera, la va atravesar, i a la vora oposada va veure l'óssa que dormia; va agafar els ossets, se va posar a córrer sense girar-se, i va pujar la montanya.

Apenes va arribar al cim que una gran generació l varen anar a trobar i el van acompanyar a la ciutat, d'ont el nomenaren tzar.

Va regnar cinc anys; l'any que feia sis, un altre tzar, més fort que no pas ell, li va declarar la guerra, va conquerir la ciutat i l'en va treure.

Allavors el germà petit va començar altre cop a anar perdut i va tornar ont era son germà gran.

Aquest vivia tranquil·lament a pagès, sèns riquesa, emperò també sèns pobretat.

Els dos germans foren ben contents de recontar la vida llur.

—Ja veus bé prou,—va dir el gran,—que jo tenia raó; jo he viscut sense trasbals; tu, encara que tzar, pensa quina vida més atormentada no has dut.

El petit li va respondre:

—No m sab gens greu la meva aventura de la forest: es veritat que ara só decaigut, més jo tinc pera embellir la meva vellesa, el cor ple de records, mentre que tu pocs ne tens.

LA SERP

UNA dona tenia una filla, la Maixa. La Maixa sen va anar a banyar al riu am les seves amigues: les noies se van treure la camisa, que van deixar sobre l'herba, i s van ficar a l'aigua.

Una serp va sortir d'entremig de les canyes i s va esmunyir a dins de la camisa de la Maixa.

La noia, en sortint de l'aigua, va agafar la camisa i va córrer cap a casa seva.

Quan la Maixa, acostant-se a l'isba, se va adonar que una serp s'havia instalat dins de la seva camisa, la va voler fer fugir amb un bastó, emperò la serp li va dir amb una veu humana:

—Promet-me que t casaras am mi, Maixa!
La Maixa s va posar a plorar i va respondre:

—Enretira-t solament de la meva camisa i faré tot lo que vulguis.

—Te casaras am mi?

—Sí,—va respondre la nena.

La serp va fugir de la camisa i va tornar entrar a l'aigua.

La Maixa s va posar la camisa i va córrer cap a casa. Allí va dir a sa mare:

—Mareta meva: una serp s'ha ficat dins la meva camisa i m'ha dit: «Casa-t am mi!» i jo he promès.

La mare somriu i li diu:

—Ho has somniat!

La setmana següent, una legió de serps se va esmunyir cap a la casa de la Maixa.

La noieta, veient-les, va tenir por i va dir a sa mare.

—Mareta: les serps que vénen a cercar-me!

La mare no creia a la noia; però, quan va veure ls reptils, se va tota espantar i va tancar la porta de la cambra.

Les serps se van escórrer per sota la porta

cotxera, més no pogueren penetrar dins l'isba; allavors s'aplegaren fent bola, i, llançant-se contra la finestra, van trencar un vidre.

Després se van escampar dins la cambra i s'enfilaren adalt de la taula, adalt de l'estufa.

La Maixa s'havia refugiat dins un recó; emperò ls reptils la trobaren i se l'endugueren cap a l'aigua.

La mare li va córrer al darrera, i no va poder aconseguir-la: les serps havien desaparegut dins lo més pregon de les aigües.

La pobra mare va plorar, creient sa filla morta.

Un dia, llarg temps després, la mare s trobava prop de la finestra i mirava defòra. Sobtosament va ovirar la Maixa que donava la mà a una criatura i en duia una de més petita a braç.

La mare, molt contenta, va abraçar sa filla, i li demanà d'on venia i qui eren aquelles criatures.

—Són meves,—va respondre la Maixa;— el reptil s'ha casat am mi, i jo habito l Palau de les serps.

I la mare li va preguntar si s'hi estava bé dins l'aigua.

La jove li confessà que s'hi **estava** millor que en terra; i com sa mare li supliqués que s quedés, ella refusà, car havia promès a son marit que retornaria aviat.

—Emperò, — li va dir sa mare, — com ho faras pera tornar a casa teva?

—Cridaré: «Ossip! Ossip!» i ell vindrà a la riva i em pendrà.

—Molt bé dius! Però al menos queda-t am nosaltres aquesta nit!

La Maixa s va ficar al llit i s va adormir; i la mare va agafar una destrat i sen va anar a la vora de l'aigua.

En essent allí, se va posar a cridar: «Ossip! Ossip! Surt, surt!

El reptil va aparèixer. Allavors la mare, amb un cop de destrat, li va tallar el cap, i l'aigua va tornar vermella de la seva sang.

La mare va tornar a casa seva. La Maixa s'acabava de despertar i va dir:

—Men vaig tot seguit cap a casa meva, mareta del meu cor.

Se va carregar al coll la menuda, va donar la mà al nen, i sen va anar.

Quan fou prop de l'aigua, va cridar: «Ossip! Ossip! Vine-m a cercar!» Més ningú

va respondre a la seva crida; va veure que l'aigua era vermella, i que un troç lluny, per sobre l'aigua, surava l cap de la serp.

Allavors la Maixa va abraçar son fill i sa filla, i els va dir:

--Com que ja no teniu pare, tampoc vull que tingueu mare. Tu, filla meva, sigues oronella: vola per dessorre de les aigües; i tu, fill meu, sigues rossinyol: canta a trenc d'auba. En quant a mi, seré cucut: ploraré l meu marit mort.

I tots tres van volar envers diferents contradades.

L'AGRÓ, ELS PEIXOS I EL GRANC

(F'ÀULA)

UN agró que vivia a la vora d'un estany s'havia fet vell; i com que ja no tenia força pera atrapar els peixos, va imaginar de quina astúcia s valdria pera viure.

Un dia va dir an els peixos:

—Ep! Vosaltres, els peixos: no sabeu la desgracia que us amenaça? He sentit a dir als homens que anaven a buidar l'estany i a posar-vos a la paella. Jo ja sé un estany a darrera la montanya, i ja voldria portar-vos-hi, emperò sóc tant vell que m'es difícil ajudar-vos.

Els peixos van demanar a l'agró que sobre tot no ls abandonés.

— Està bé! — va dir l'agró. — Me sacrificaré per vosaltres: vos hi portaré d'un a un, perquè tots plegats no podria portar-vos.

Els peixos se van alegrar, i cadaú d'ells volia esser el primer de passar.

— Porta-m a mi! Porta-m a mi! — s'exclamaven.

I l'agró va començar el transport.

Agafa un peix, se l'emporta an el camp veí, i sel crospeix.

Ne va menjar així una gran quantitat.

Dins aquell mateix temps vivia a l'estany un cranc vell. Quan va veure que l'agró se n'enduia ls peixets, va comprendre l'astucia i li va dir:

— Ep, l'agró! Que no m'hi voldras dur a la casa nova?

L'agró va agafar el cranc i se l'en va dur.

Arribat al camp, l'agró va voler deixar el cranc; emperò aquest, atalaiant les espines dels peixos escampades per allí en terra, va estrènyer am les seves estenalles el coll de l'agró i el va escanyar.

Després sen va tornar cap a l'estany i ho va contar tot an els peixos.

EL CORB I LA GUINEU

(FAULA)

UN corb va trobar un dia un troç de carn i s va posar adalt d'un arbre.

La guineu, flairant la vianda, s'hi va acostar i va dir:

—Ep, el corb! Quan jo t contemplo i veig la teva figura i la teva bellesa, penso que tant mateix fores un galant tzar; oi que es ben cert, tu n fores de tzar, si, a més d'aquestes qualitats, tinguessis una bona veu.

El corb va obrir el bec i va graular; la carn va caure, la guineu la va agafar i li va dir:

—Ah, el corb! Certament que n fores de tzar, si, per altra part, tinguessis talent.

ELS XACALS I L'ELEFANT

(FAULA)

ELS xacals s'havien menjat tota la carn morta de la forest, i no trobaven res pera nodrir-se.

Un xacal vell va rumiar sobre l medi de proporcionar-se queviures.

Sen va anar trobar l'elefant i li va dir:

— Nosaltres teniem un tzar, emperó s va tornar tant bestia, que ns donava unes ordres impossibles d'executar... Nosaltres volem avui mateix nomenar un altre tzar, i el meu poble m'envia a cercar-te; am nosaltres se passa bona vida, t'obeirem en tot i per tot, te farem grans honors. Creu-me a mi, vine-ten al nostre reialme!

L'elefant va dir que sí i va anar darrera del xacal.

Aquest el va emmenar dins un aiguamoll, i l'elefant s'hi va mig enfonsar.

I el xacal li va dir:

— Ara, ja pots manar! Estem promptes a executar les teves ordres.

L'elefant va respondre:

— Ordeno que m treieu d'aquí!

El xacal se va posar a riure:

— Agafa-m la cua am la trompa, i et treuré d'aquí tot seguit.

L'elefant, sorprès, va replicar:

— Tu no m pots treure solament am la cua!

— I, doncs, per què ordenes allò que es impossible d'executar? — va fer el xacal. — Per això es tot justament que ns varem treure de sobre l'altre tzar.

L'elefant se va morir dins el fanguer, i els xacals el van devorar.

EL RATOLÍ DINS LA MASIA

(FAULA)

Un ratolí vivia dins una masia.
En el trespol de la masia hi havia un foradet pel qual anava caient el blat.

El ratolí vivia en l'abundancia, i va voler lluir-la davant els companys; va rosegar més el forat, el va agrandir i els va convidar a fer un tiberi.

— Veniu a casa meva a fer xerinola, — els va dir, — car tinc prou teca pera poder-vos obsequiar a tots plegats!

Quan va haver reunit els ratolins, ja no va poder trobar el forat: el mujik, havent-se adonat d'aquella obertura en el trespol, l'havia tapada.

EL LLEÓ I EL GOÇ

(HISTORIA VERITABLE)

EN una casa de feres, a Londres, ont hi ensenyaven dues besties ferotges, cada espectador devia pagar l'entrada en especics, això es, fornir goços i gats pera ls àpats de les feres. Un barine, desitjós de veure aquells animals, se va emparar d'un gocet que anava pel carrer i el va portar a la casa de feres.

El van deixar entrar: van agafar el goç i el van tirar a la gabia del lleó. El gocet va aixecar la cua i s va arrupir en un recó de la gabia.

El lleó se va acostar a l'animalet i el va ensumar; el gocet se va estirar panxa per amunt i va aixecar les potetes, tot bellugant la cua.

Am la seva enorme grapa, el lleó l va girar. El goç se va alçar vivament i s va posar a fer el maco davant del rei dels animals.

El lleó va contemplar el goç i va fer anar el cap de dreta a esquerra, sense tocar-lo.

Quan el propietari de la casa de feres va tirar carn al lleó, l'animal va separar-ne un trocet i el va deixar pera l goç.

El vespre, quan el lleó s va ajeure, el gocet se va estendre prop d'ell, posant el cap sobre la pota de la fera.

D'aquell dia ençà, el gocet vivia dins la gabia del lleó, que no l tocava per res. Menjaven i dormien junts. El lleó devegades se dignava jugar amb ell.

Un dia, el mateix barine va tornar a la casa de feres i va reconèixer el goç; va demanar aleshores a l'amo de les besties feres que li tornés l'animal. L'amo hi va consentir; emperò quan va cridar el goç pera fer-lo sortir de la gabia, el pèl del lleó s va esterrefar, i l'animal va bramolar.

Amb això, van deixar-lo estar, i van viure tot un any en companyia l'un de l'altre.

Més al cap d'un any, el goç va caure malalt i va morir. El lleó, allavors, va deixar

de menjar; ensumava i llepava l goç o l girava am la pota. Quan va comprendre que la bestiola era morta, va fer un bót, el pèl se li va esterrufar, i fuetejant-se l cos am la cua, se va tirar assobre ls barrons de la gabia, mossegant-los: tot el dia va estar bramolant am gran neguit, i després se va gitar prop del goç mort i s va calmar.

El domador volia endur-sen el cadavre del goç, emperò l lleó no hi deixava acostar ningú. La gent se van creure que l'animal oblidaria la seva pena si li donaven un altre goç; però l lleó tot seguit el va fer miques i a bocins. Després va agafar entre les seves potes el cadavre del seu companyonet, i romangué cinc dies immobilitat: el sisè dia se va morir.

TAULA

	Pàgs.
El vestit nou del tzar	5
Tres amics.	8
D'on ve l mal.	10
Val més donar l'exemple que no pas manar . . .	14
Les riqueses que Déu dona a l'home	15
El tzar i la camisa	17
El llop i l'esquirol (Faula)	19
Lo que fa viure ls homes	21
Dos mujiks	63
Els dos companys	64
Els dos mercaders	66
Un castic sever	69
El mujik i l'esperit de les aigües.	71
El germà del tzar.	73
El cego i la llet	75
La noia-rateta.	77
Un pare i els seus fills	80
La princesa dels cabells d'or	81
Els dos germans	84
La serp	88
L'agró, els peixos i el cranc (Faula).	93
El corb i la guineu (Faula)	95
Els xacals i l'elefant (Faula)	96
El ratoli dins la masia (Faula)	98
El lleó i el goç (Historia veritable)	99